

УДК 338.2:658.0(477):65.012

Парфенюк Є. І., к.е.н. ©*Львівський інститут міжрегіональної академії управління персоналом***ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ**

У статті проаналізовано теоретичні положення та сучасний стан державної політики фінансового забезпечення розвитку підприємництва в Україні; обґрунтовано пріоритети та засоби удосконалення системи фінансування розвитку малого підприємництва на інноваційних засадах.

Ключові слова: *мале підприємництво, інноваційна політика, фінансування розвитку.*

Вступ. Розвиток та забезпечення конкурентоспроможності підприємницького сектору економіки істотною мірою визначаються ефективністю фінансування цих процесів. Причому в останні роки все більше актуалізується потреба в нових, інноваційних підходах до державної політики у цій сфері, оскільки традиційні засоби, що використовувалися упродовж останніх 20 років засвідчили недостатньо високу ефективність.

Ці завдання дуже важливі, адже ефективне фінансування підприємництва дозволяє не лише забезпечити функціонування його суб'єктів в умовах посилення конкуренції, але є передумовою соціально-економічного зростання, оскільки сприяє покращенню структурних компонент економічної системи, ресурсного забезпечення господарювання на всіх рівнях ієрархії, належному фінансуванню підприємницького сектору держави.

Проте, недостатньо завершена й ефективна політика гарантування конкурентоспроможності підприємництва і її фінансового забезпечення та посилення дії таких фінансово-економічних ризиків, як підвищення вартості і ускладнення доступу до інвестицій та інновацій, зменшення купівельної спроможності населення та структурні деформації зовнішніх ринків, зростання витратомісткості продукції (послуг), зниження рівня фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємств, збільшення терміну окупності капіталовкладень, посилення дії ризиків інституційного середовища, зменшення капіталізації підприємств істотно погіршили конкурентоспроможність вітчизняного підприємництва.

Матеріали і методи. Процеси формування і розвитку підприємницького сектору знайшли достатньо широке висвітлення у працях З. Варналія, Т. Васильціва, Л. Воротиної, М. Козоріз, О. Кузьміна, В. Мікловди, С. Реверчука та ін. Проте, обмеженість фінансових ресурсів та низька ефективність державних програм з покращення фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва є одним з головних чинників зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняної економіки, що потребує удосконалення теоретико-прикладного базису інноваційних підходів до державної політики покращення фінансування

підприємницької діяльності.

Відтак, метою статті є наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад та засобів державної політики покращення фінансового забезпечення розвитку підприємництва на інноваційних засадах.

Результати дослідження. Дослідження сутнісних характеристик конкурентоспроможності підприємництва базується на теоретичному узагальненні понять підприємництва та конкурентоспроможності підприємства, галузі, сектора, економіки регіону. Узагальнення теоретичних основ вказаних категорій дозволило дійти висновку, що конкурентоспроможність підприємництва залежить від доступу суб'єктів підприємництва до ринків, господарських ресурсів і прав діяльності для задоволення за рахунок них поточних і перспективних потреб. Це більш системна і комплексна категорія порівняно з конкурентоспроможністю економічних агентів, оскільки визначає взаємопов'язаність структурних компонент, факторних конкурентних переваг економічних агентів (інституційно-організаційної, кадрової, інноваційної, майнової, товарної), цільової орієнтації на формування економічного потенціалу, забезпечення структурно збалансованого розвитку на інноваційних засадах.

Своєю чергою забезпечення конкурентоспроможності підприємницького сектору потребує належного фінансування цього процесу. Відтак, під механізмом фінансового забезпечення розвитку підприємництва доцільно розглядати поєднання принципів, методів, засобів, організаційно-економічних та правових інструментів державної політики та регулювання ринків фінансових ресурсів і послуг, сукупності інституцій, правил та норм, економічних інтересів суб'єктів комерційної господарської діяльності, що формують сприятливі умови для фінансування заходів зі зміцнення конкурентоспроможності економічних агентів.

Належним чином сформована система фінансового забезпечення розвитку підприємництва створює передумови сталого соціально-економічного розвитку регіону.

З огляду на різновекторність впливу та взаємозалежність і взаємообумовленість розвитку підприємництва та фінансового забезпечення цього процесу з багатьма характеристиками соціально-економічного зростання, критеріями, за якими варто формувати принципи державної політики, є:

- 1) гарантування структурних складових фінансового забезпечення;
- 2) реалізація фінансових інтересів на різних рівнях фінансових відносин;
- 3) покращення основних структурних елементів розвитку підприємництва;
- 4) забезпечення належного управління цією системою.

У відповідності до цього повноцінний перелік показників-індикаторів оцінювання рівня фінансового забезпечення розвитку підприємницького сектору держави базується на декомпозиції таких структурних складових:

- ресурсна;
- стан розвитку грошового ринку та інфляційних процесів;
- валютна;
- фінансова стійкість, ліквідність та платоспроможність;
- стан розвитку страхового та фондового ринків і доступ до них суб'єктів

підприємництва.

На основі результатів аналізу кількісних параметрів фінансової незалежності, ефективності використання фінансових ресурсів малих підприємств в Україні та здатності до їх збільшення, можна зробити висновок, що рівень фінансового забезпечення вітчизняного підприємництва є недостатньо високим. Про це свідчать: від'ємний фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, низький рівень рентабельності операційної діяльності, перевищення суми кредиторської заборгованості над дебіторською, збільшення частки підприємств, які не здійснюють фінансово-господарської діяльності, велика кількість збиткових підприємств, незначна зайнятість та рівень оплата праці.

Крім того, проявами недостатньо розвинутої системи фінансування розвитку підприємництва є:

- незначні обсяги доходу підприємств таких видів економічної діяльності, як готелі та ресторани, операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям, сільське господарство, мисливство та лісове господарство;

- від'ємний фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування у більшості видах економічної діяльності;

- перевищення обсягів зобов'язань підприємств над їх дебіторською заборгованістю;

- низька рентабельність операційної діяльності;

- достатньо велика частка підприємств, які не здійснювали діяльності та збиткових;

- низький рівень середньомісячної заробітної плати у готельному і ресторанному бізнесі, сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві;

- високий рівень зносу матеріально-технічної бази підприємств.

За результатами аналізу виявлено, що рівень фінансового забезпечення розвитку підприємництва у Львівській області поступається середньому по Україні. Зокрема, через погіршення таких показників, як: обсяги реалізованої продукції, фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування та валові капітальні інвестиції у розрахунку на одне підприємство, середній рівень податкового навантаження, рентабельність операційної діяльності, середня місячна заробітна плата персоналу та фондоозброєність.

Найбільш суттєвими негативними наслідками недостатньої ефективності державної політики фінансування розвитку підприємництва в Україні залишаються:

- відсутність передумов для капіталізації підприємств;

- недосконалість спрощеної системи оподаткування, звітності та обліку;

- низький рівень захищеності інтересів інвесторів;

- нерозвиненість системи кредитної інформації;

- критично низька ефективність оподаткування підприємницької діяльності;

- недостатнє використання механізму державної фінансової підтримки підприємництва;

- нестабільність державної політики та корупція в органах державного управління і контролю;
- низький рівень доступу до фінансування;
- високі відсоткові ставки, які збільшують вартість капіталу та стають перешкодою розвитку нового бізнесу.

Відтак, при розробці державних і регіональних стратегічних програмних документів у сфері покращення фінансового забезпечення розвитку підприємництва їх головною метою та операційні цілі необхідно узгоджувати з пріоритетами соціально-економічного розвитку держави та її регіонів за напрямками:

- (1) покращення фінансової незалежності та доступності суб'єктів підприємництва до фінансових ресурсів і ринків;
- (2) гарантування розвитку грошового ринку та стримування інфляційних процесів;
- (3) мінімізацію валютних ризиків суб'єктів господарювання;
- (4) підвищення рівня фінансової стійкості суб'єктів підприємництва;
- (5) покращення ліквідності та платоспроможності підприємств;
- (6) забезпечення захисту суб'єктів підприємництва від фінансово-економічних ризиків.

За кожним з цих напрямів потрібно реалізувати сукупність важливих заходів, спрямованих на посилення конкурентоспроможності підприємства та її фінансового забезпечення. Головними суб'єктами реалізації такої політики мають стати органи державного управління та місцевого самоврядування, державні (державно-комунальні чи комунальні) та недержавні установи фінансово-кредитного сприяння бізнесу, асоціативні підприємницькі об'єднання, підприємства та організації фінансово-кредитної, страхової сфери, суб'єкти підприємницької діяльності, представники ЗМІ, громадськість.

Регіональна політика у цій сфері повинна носити ширший характер із використанням арсеналу інституційних, економічних, фінансових і організаційних засобів та здійснюватися за напрямками:

- покращення фінансового результату і рентабельності суб'єктів підприємництва;
- збільшення кількості та частки діючих і прибуткових підприємств;
- покращення ліквідності і фінансової стійкості суб'єктів підприємництва;
- зміцнення фінансової безпеки сектора малого бізнесу;
- активізація інвестиційно-інноваційної діяльності;
- удосконалення фінансово-кредитної підтримки бізнесу;
- зниження рівня тінізації господарювання.

Зауважимо, що основою розвитку підприємництва є його гарантування на кожному підприємстві. Саме тому регіональним та місцевим органам державного управління необхідно ініціювати та стимулювати посилення фінансового забезпечення на мікрорівні. Операційні, інституціональні та економічні заходи мають здійснюватися у такій послідовності етапів:

- збір, опрацювання інформації, розрахунок внутрішньої, зовнішньої компонент та узагальнюючого рівня фінансового забезпечення комерційної господарської діяльності;

- запровадження постійно діючого моніторингу рівня та характеристик фінансового забезпечення розвитку підприємств;
- розробка заходів з посилення незабезпечених функціональних складників та індикаторів фінансового забезпечення розвитку;
- планування ресурсного забезпечення та очікуваних результатів;
- реалізація заходів, контроль їх результативності та коригування;
- розвиток системи інформаційно-аналітичного забезпечення, стратегічного і тактичного, організаційного і мотиваційного управління системою фінансового забезпечення підприємств та її поступова імплементація в основу загальної планової роботи.

Висновки. Обґрунтовані теоретико-методичні засади, пріоритети та прикладні рекомендації можуть бути використані для удосконалення державної політики розвитку підприємництва в Україні. Зокрема, видається доцільним їх використання як центральними, так і регіональними та місцевими органами державного управління, асоціативними підприємницькими організаціями при розробці ефективних заходів та обґрунтуванні засобів посилення конкурентоспроможності і подальшого розвитку підприємництва як системоутворюючого чинника розвитку продуктивних сил і національного господарства.

Подальші наукові дослідження у цій сфері мають стосуватися розробки рекомендацій з розвитку інституційної інфраструктури інноваційного розвитку суб'єктів бізнесу.

Література

1. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія / Тарас Григорович Васильців. – Львів: Арал. – 386 с.
2. Реверчук Н. Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур / Надія Йосипівна Реверчук // Нац. банк України ; Львів. банківський ін-т. – Л. : ЛБІ НБУ, 2004. – 196 с.
3. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні / Національна доповідь. – К.: Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, 2009. – 180 с.

Summary

Parfenyuk Ye.

INNOVATIVE APPROACHES OF FINANCIAL PROVIDING DEVELOPMENT IN ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

In the article theoretical positions and modern state of public policy of the financial providing development in entrepreneurship in Ukraine are analysed; priorities and facilities of the system of financing development improvement in small entrepreneurship on innovative principles are grounded.

Key words: *small enterprise, innovative policy, financing of development.*

Рецензент - д.е.н., професор Шулський М.Г.